

Kansalaispaneelin julkilausuma ja hallituksen vastine

194/08.00.00.01/2025 MAL-suunnitelma 2027

Hallitus 07.05.2026

Esittelijä Vs. toimitusjohtaja Vesa Silfver
Valmistelija Johtaja Johanna Wallin, etunimi.sukunimi@hsl.fi
Yksikön päällikkö Johanna Järvinen, etunimi.sukunimi@hsl.fi

Osana Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman laadintaa HSL järjesti tammi-maaliskuussa 2026 asukaspaneelin seudun asukkaille. Paneelissa hyödynnettiin ns. puntaroivan kansalaisosallistumisen menetelmiä, jotka perustuvat huolelliseen perehtymiseen, tasa-arvoiseen ja kunnioittavaan keskusteluun sekä vaihtoehtojen arviointiin tosiasioiden pohjalta. HSL sai Sitralta osarahoitusta paneelin järjestämiseen. Suomessa vastaavia paneeleja on käytetty päätöksenteon tukena kunta-, hyvinvointialue- ja ministeriötasolla.

Asukaspaneeli on yksi toimista, jolla HSL vastaa liikennejärjestelmäsuunnitelman valmisteluun kohdistuviin uusiin EU-tason vaatimuksiin. Tällä suunnittelukierroksella Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma on uuden EU-lainsäädännön myötä myös SUMP-suunnitelma (Sustainable Urban Mobility Plan), jonka takia muun muassa vuorovaikutusta eri sidosryhmien kanssa tulee lisätä suunnittelussa.

Asukaspaneelin kokoamiseksi lähetettiin kutsu 5 000:lle satunnaisesti valitulle seudun asukkaalle. Vapaaehtoisiksi ilmoittautuneista valittiin 35 henkilöä mukaan paneeliin niin, että paneeli vastasi mahdollisimman hyvin seudun väestöä pienoiskoossa. Loppuun asti paneelin työhön osallistui 21 henkilöä edustavasti eri puolilta Helsingin seutua.

Paneelin teemaksi valittiin liikenteen ilmastotoimet. Ne ovat yksi keskeinen osa valmisteltavan liikennejärjestelmäsuunnitelman toimenpiteitä. Paneelin tehtävänanto oli seuraava:

Miten henkilöliikenteen ilmastopäästöjen vähennystavoitteet voidaan saavuttaa oikeudenmukaisesti Helsingin seudulla, huomioiden

- *toimien vaikuttavuus päästöihin*
- *toimien vaikutukset ihmisten elämään*
- *toimien kustannustehokkuus*

Paneelin työskentelyn pohjaksi laadittiin ensin HSL:n asiantuntijatyönä tietopaketti erilaisista päästövähennystoimista ja niiden vaikuttavuudesta, tutkimustiedon pohjalta. Tietopaketti esiteltiin panelisteille, ja he saivat perehtyä siihen sekä itsenäisesti että asiantuntija-alustusten kautta. Tietopaketti ja paneelin työskentely keskittyi vain mahdollisiin toimenpiteisiin, joita voidaan toteuttaa seudullisella tasolla. Liikenteen verotus, päästökauppa ja vastaavat valtakunnallisen tai EU-tason poliittiset päätökset ja päästövähennystoimet jätettiin tarkastelun ulkopuolelle.

Tietopaketissa panelisteille selostettiin seuraavat toimenpiteet ja niiden vaikutukset perustuen aiempiin suunnitelmiin ja selvityksiin:

Joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn toimet

- *Kimppakyydit ja kutsujoukkoliikenne haja-asutusalueilla*
- *Kävely- ja pyöräilyväylien parantaminen sekä kaupunkipyörät*
- *Joukkoliikenteen lipunhintojen alentaminen*
- *Nopeammat reitit ja lisää vuoroja joukkoliikenteeseen*

- *Uusien raideyhteyksien rakentaminen*
- *Asemien kehittäminen ja liityntäyhteyksien helpottaminen*

Henkilöautoliikenteen toimet

- *Tiemaksujen käyttöönotto suuremmilla tai pienemmillä maksuilla*
- *Helsingin ydinkeskustan ympäristövyöhyke*
- *Maksullisten pysäköintialueiden laajentaminen ja maksujen korotukset*
- *Ajonopeuksien alentaminen*
- *Työmatkaliikenteen ja työpaikkapysäköinnin muutokset*

Varsinaisessa paneelityöskentelyssä osallistujien tehtävänä oli keskustellen löytää yhteinen näkemys sellaisista päästövähennystoimista, joilla päästäisiin asetettuihin päästövähennystavoitteisiin, huomioiden niiden oikeudenmukaisuus eri näkökulmista ja kuinka kustannustehokkaita toimet ovat julkishallinnolle. Käytännössä panelistit rakensivat erilaisia toimenpidepaketteja, jotka täyttäisivät asetetun päästötavoitteen, eivät olisi liian kalliita ja olisivat mahdollisimman oikeudenmukaisia seudun eri asukkaille. Oikeudenmukaisuuden lisäämiseksi paneeli pohti ja kirjasi toimenpiteille haittojen lievennyskeinoja, joita tulisi huomioida niiden mahdollisessa toimeenpanossa.

Paneelin päästövähennystavoite perustui Helsingin seudun MAL 2023 - suunnitelmassa esitettyyn tarpeeseen kuntien päästövähennyksille henkilöliikenteen osalta (tavoitteesta on vähennetty valtakunnalliset ja EU-tason toimenpiteet sekä jo nykyisillä päätöksillä saavutettavat päästövähennykset). Tämä tarkoittaa noin 125 000–180 000 hiilidioksiditonin vuotuista vähennystä vuonna 2040 verrattuna vuoden 2005 tasoon. Paneelin työskentelyn vähimmäistavoitteeksi otettiin hieman pienempi taso eli 100 000 CO₂ t vähennys vuodessa.

Kokonaisuudessaan paneeli sisälsi kaksi työpajaa HSL:n tiloissa Pasilassa, kolme Teams-tilaisuutta sekä verkon kautta toteutetun yksilötehtävän. Kaikki tilaisuudet ajoittuvat tammi-maaliskuulle 2026. Paneelin työskentelyn lopputuloksena paneeli laati julkilausuman, johon on listattu paneelin valitsemat toimenpiteet, toimenpidevalintojen perustelut ja valittujen toimenpiteiden haittojen lievennyskeinot. Julkilausumaan paneeli valitsi seuraavat päästövähennystoimenpiteet:

Joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn toimet

- *Kimppakyydit ja kutsujoukkoliikenne haja-asutusalueilla*
- *Kävely- ja pyöräilyväylien parantaminen sekä kaupunkipyörät*
- *Joukkoliikenteen lipunhintojen alentaminen*

Henkilöautoliikenteen toimet

- *Tiemaksujen käyttöönotto pienemmillä maksuilla*
- *Helsingin ydinkeskustan ympäristövyöhyke*
- *Maksullisten pysäköintialueiden laajentaminen ja maksujen korotukset*
- *Ajonopeuksien alentaminen*

Julkilausumaan valitut toimenpiteet ylittävät selvästi paneelille asetetun päästötavoitteen (100 000 CO₂ t). Kokonaisuutena toimenpiteet voivat olla julkishallinnolle kustannusneutraaleja, sillä osa toimenpiteistä tuo tuloja. Julkilausuman teksti perusteluineen ja lievennystoimineen on koottu suoraan paneelin keskusteluista, ja paneeli on äänestänyt toimenpiteet ja perustelut osaksi julkilausumaa. Paneelin 21 osallistujasta julkilausuman allekirjoitti 20 henkilöä. Yksi panelisti jätti eriävän mielipiteen.

Osana julkilausuman käsittelyä eri yhteistyöryhmissä ja päätöksentekokanavissa HSL laatii ja HSL:n hallitus käsittelee ja antaa vastineen julkilausumalle. Ennen HSL:n hallituksen käsittelyä julkilausuma ja vastine on käsitelty Helsingin seudun

liikennejärjestelmäryhmässä 10.4. ja HLJ-toimikunnassa 24.4. HSL:n hallituksen käsittelyn jälkeen sekä julkilausuma että sen vastine julkaistaan HSL:n tiedotteella toukokuussa 2026.

Julkilausumaa ja muuta paneelityöskentelystä saatua tietoa hyödynnetään yhtenä aineistona Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman toimenpiteiden valmistelussa. Lisäksi paneelityöskentelyyn suunniteltua päästövähennystoimenpidevertailua hyödynnetään myös muissa yhteyksissä, esimerkiksi työpajoissa virkakunnalle ja päättäjille.

Ehdotus

Hallitus päättää antaa liitteenä olevan vastineen kansalaispaneelin julkilausumaan.

Päätös

Liitteet

Asiakaspaneelin julkilausuma
HSL:n vastine asiakaspaneelin julkilausumaan